TEISINGUMO TEISMO (pirmoji kolegija) SPRENDIMAS

2011 m. lapkričio 10 d.*

Byloje C-212/09

dėl 2009 m. birželio 11 d. pagal EB 226 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo

Europos Komisija, atstovaujama G. Braun, M. Teles Romão ir P. Guerra e Andrade, nurodžiusi adresą dokumentams įteikti Liuksemburge,

ieškovė,

prieš

Portugalijos Respubliką, atstovaujamą L. Inez Fernandes padedamo advokatų C. Botelho Moniz, M. Rosado da Fonseca ir P. Gouveia e Melo,

atsakovę,

* Proceso kalba: portugalų

TEISINGUMO TEISMAS (pirmoji kolegija),

kurį sudaro penktosios kolegijos pirmininkas M. Safjan, einantis pirmosios kolegijos pirmininko pareigas, teisėjai A. Borg Barthet, E. Levits, J.-J. Kasel ir M. Berger (pranešėja),

generalinis advokatas P. Cruz Villalón,
posėdžio sekretorė M. Ferreira, vyriausioji administratorė,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2011 m. sausio 19 d. posėdžiui,

atsižvelgęs į sprendimą, priimtą susipažinus su generalinio advokato nuomone, nagrinėti bylą be išvados,

priima šį

Sprendimą

1 Savo ieškiniu Europos Bendrijų Komisija prašo Teisingumo Teismo pripažinti, kad išsaugodama bendrovėje *GALP Energia SGPS SA* (toliau — GALP) valstybės ir kitų viešųjų subjektų ar Portugalijos viešojo sektoriaus specialiąsias teises, kurias suteikia

šiai valstybei priklausančios privilegijuotosios akcijos („golden shares“), Portugalijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 43 ir 56 straipsnius.

Teisinis pagrindas

Nacionalinės teisės aktai

2 1990 m. balandžio 5 d. Pagrindų įstatymo dėl privatizavimo Nr. 11/90 (*Lei no. 11/90*, *Lei Quadro das Privatizaçoes*; *Diário da República* I, A serija, Nr. 80, 1990 m. balandžio 5 d.; toliau — PĮP) 15 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Dokumente, kuriuo patvirtinami privatizuojamos įmonės įstatai, išimtiniais atvejais, siekiant apsaugoti nacionalinį interesą, gali būti numatyta, kad sprendimus dėl nustatytų klausimų privalo patvirtinti valstybės paskirtas administratorius“.

3 PĮP 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta galimybė išleisti privilegijuotąsias akcijas tokiomis sąlygomis:

„4 straipsnio 1 dalyje nurodytame dokumente (kuriuo patvirtinami privatizuotinos ar į akcinę bendrovę pertvarkytinos įmonės įstatai) gali, be kita ko, išimtiniais atvejais, kai to reikalauja nacionalinis interesas, būti numatytos privilegijuotosios akcijos,

kurios išlieka valstybės nuosavybė ir kurios, nesvarbu, koks jų skaičius, suteikia valstybei veto teisę keičiant įstatus ir priimant kitus tinkamai įstatuose nurodytus sprendimus konkrečioje srityje. “

4 Taikant PĮP 15 straipsnį, 1999 m. liepos 7 d. Dekreto įstatymo Nr. 261-A/99, patvirtinančio pirmąjį *GALP — Pétroleos e Gás de Portugal, SGPS SA* įstatinio kapitalo privatizavimo proceso etapą (*Decreto-Lei nº 261-A/99 aprova a 1.ª fase do processo de privatização do capital social da GALP — Petróleos e Gás de Portugal, SGPS, SA*; *Diário da República* I, A serija, Nr. 156, 1999 m. liepos 7 d., toliau — Dekretas įstatymas Nr. 261-A/99), 4 straipsnio 1 dalyje numatyta galimybė „išleisti privilegijuotąsias akcijas konvertuojant paprastąsias akcijas“.

5 Pagal šio dekreto įstatymo 4 straipsnio 2 dalį privilegijuotosios akcijos negali sudaryti daugiau kaip 10 % GALP įstatinio kapitalo prieš jį padidinant ir jų daugumą turi turėti viešieji subjektai.

6 Pagal to paties dekreto įstatymo 4 straipsnio 3 dalį privilegijuotosios akcijos suteikia veto teisę skiriant vadovus, kurių skaičius neviršija vienos trečiosios bendro skaičiaus. Jos suteikia tą pačią teisę šių sprendimų atžvilgiu: kuriais keičiami bendrovės įstatai; pagal kuriuos paritetinei ir pavaldžiai grupei suteikiama teisė sudaryti sutartis; kuriais kokiu nors būdu gali būti daromos kliūtys aprūpinti valstybę nafta, dujomis ar iš jų pagamintais produktais.

7 Komercinių bendrovių kodekso (toliau — KBK) 391 straipsnio 2 dalyje numatyta:

„Akcininkų sutartyje gali būti numatyta, kad vadovų rinkimai privalo būti patvirtinti tam tikrą kapitalo dalį atitinkančiu balsų skaičiumi arba kad kai kurių iš jų, skaičius negali viršyti trečdalio, tad rinkimai taip pat būti patvirtinti tam tikrų akcijų suteikiamų balsų dauguma, tačiau teisė paskirti vadovus negali būti siejama su tam tikra akcijų kategorija“.

GALP įstatai

8 1999 m. balandžio 22 d. Dekreto įstatymo Nr. 137-A/99 (*Diário da República* I, A serija, Nr. 94, 1999 m. balandžio 22 d.), kuriuo buvo įsteigta GALP, priede yra pateiktas šios bendrovės įstatų tekstas.

9 Pagal GALP įstatų 4 straipsnio 1 dalį šios bendrovės įstatinį kapitalą sudaro 40 milijonų A kategorijos akcijų ir maždaug 789 milijonai B kategorijos akcijų.

10 GALP įstatų 4 straipsnio 3 dalyje numatyta, kad A kategorijos akcijos suteikia tam tikras specialias teises:

„a) valdybos pirmininkas gali būti išrinktas tik A kategorijos akcijų suteikiamų balsų dauguma;

b) visi sprendimai, kuriais paritetinei ir pavaldžiai grupei suteikiama teisė sudaryti sutartis, ir sprendimai, kuriais kokiu nors būdu gali būti daromos kliūtys aprūpinti valstybę nafta, dujomis, elektra ar iš jų pagamintais produktais, turi būti patvirtinti A kategorijos akcijų suteikiamų balsų dauguma;

<...>“

11 Be to, pagal GALP įstatų 18 straipsnio 1 dalies b punktą GALP valdybos sprendimai tam tikrose srityse turi būti patvirtinti kvalifikuotąja dviejų trečdalių vadovų dauguma, įskaitant ir privalomą valdybos pirmininko pritarimą; tarp šių sričių yra: strateginio investavimo nutraukimas; dalyvavimas sektoriuose, kurių neapima pagrindinė bendrovės veikla; strateginių partnerių parinkimas; veiklos gairių, strateginio plano ir jiems priskirtinų veiklos sričių patvirtinimas ir keitimas; pagrindinės valdymo ir organizacinės struktūros apibrėžimas; GALP kontroliuojamų bendrovių valdymo autonomijos ribų apibrėžimas; GALP kontroliuojamų bendrovių skaidymo, jungimo ar likvidavimo klausimai ir jų dividendų išmokėjimas.

GALP akcininkų sutartis

12 2006 m. spalio 4 d. akcininkų sutartį sudarė keli GALP akcininkai: *Amorim Energia*, *ENI* ir valstybinis bankas *Caixa Geral de Depósitos SA* (toliau — CGD). Vėliau ši sutartis buvo kelis kartus keičiama.

13 Pagal šią sutartį, be kita ko, CGD skiria vadovą, kuris būtinai tampa valdybos pirmininku.

Ginčo aplinkybės ir ikiteisminė procedūra

14 Nuo 1999 m. Portugalijos energijos, būtent naftos ir gamtinių dujų, sektoriuje vyko didelis pertvarkymo procesas, kurį užbaigus ir priėmus 1999 m. balandžio 22 d. Dekretą įstatymą Nr. 137-A/99 buvo įsteigta viešojo kapitalo holdingo bendrovė GALP, kuriai perduotos valstybės tiesiogiai turimos tam tikrų viešų įmonių kapitalo dalys.

15 GALP privatizavimo procesas buvo pradėtas nuo jos įsteigimo ir vykdytas penkiais vienas po kito einančiais etapais pagal PĮP įtvirtintą tvarką. Šiuo metu valstybė turi 8 % GALP įstatinio kapitalo, iš kurių 7 % — per tarpininkę *Parpública*, o 1 % — per tarpininkę CGD.

16 Iš bylos medžiagos matyti, kad GALP šiuo metu yra pagrindinė naftos ir gamtinių dujų produktų integruota grupė Portugalijoje.

17 2006 m. spalio 18 d. Komisija nusiuntė Portugalijos Respublikai oficialų pranešimą, kuriame kaltino ją neįvykdžius įsipareigojimų pagal EB 43 ir 56 straipsnius dėl to, kad privatizuojant GALP Portugalijos valstybei atiteko privilegijuotųjų akcijų, suteikiančių specialiąsias teises, būtent teisę skirti šios bendrovės valdybos pirmininką ir veto teisę dėl kai kurių svarbių šios bendrovės sprendimų.

18 Kadangi Portugalijos Respublikos 2006 m. gruodžio 18 d. pateiktas atsakymas netenkino, Komisija 2007 m. liepos 29 d. išsiuntė pagrįstą nuomonę, kurioje pakartojamas oficialus pranešimas ir ši valstybė narė raginama per du mėnesius nuo jos gavimo imtis būtinų priemonių, kad į šią nuomonę būtų tinkamai atsižvelgta.

19 Portugalijos valdžios institucijos į šią pagrįstą nuomonę atsakė 2007 m. spalio 30 d. laišku. Kadangi šis atsakymas Komisijos netenkino, ji nusprendė pareikšti šį ieškinį.

Dėl ieškinio priimtinumo

Šalių argumentai

20 Savo pastabose Portugalijos Respublika ginčija ieškinio priimtinumą teigdama, kad jis yra iš dalies nepriimtinas, nes Komisija į jį įtraukė naujų argumentų, kurių nebuvo pagrįstoje nuomonėje, ir taip išplėtė ginčo dalyką, kuris buvo apibrėžtas bylos ikiteisminės procedūros stadijoje.

21 Šiuo aspektu Portugalijos Respublika remiasi, pirma, valstybės teise numatyti reikalavimą, kad su GALP valdymu susijusius valdybos sprendimus patvirtina šios valdybos pirmininkas, kurį skiria pati valstybė, ir šio pirmininko veto teise dėl tam tikrų GALP įstatų 18 straipsnio 1 dalies b punkte numatytų valdybos sprendimų, kuriems turi būti pritarta kvalifikuotąja dviejų trečdalių valdybos narių dauguma. Antra, ji tvirtina,

kad Komisija ją kaltina pažeidus EB 12 straipsnyje numatytą nediskriminavimo dėl pilietybės principą tiek, kiek ji veikė diskriminuojamai įvairiuose GALP privatizavimo etapuose ir vykstant deryboms dėl 2006 m. sudarytos akcininkų sutarties.

22 Šios valstybės narės teigimu, pagrindai, kurie yra nauji, palyginti su esančiais pagrįstoje nuomonėje, turi būti pripažinti nepriimtinais.

23 Komisija nesutinka su visais šiais teiginiais ir tvirtina, kad šis ieškinys susijęs su teise paskirti GALP valdybos pirmininką ir veto teise dėl socialinio pakto pakeitimo ir kitų sprendimų tam tikrose įstatuose nurodytose srityse. Šie specialūs įgaliojimai įtvirtinti Portugalijos teisės aktuose, pvz., PĮP, būtent jo 3 ir 15 straipsniuose, ir Dekrete įstatyme Nr. 261-A/99, konkrečiai kalbant, jo 4 straipsnio 3 dalyje.

24 Ieškinyje pateikti nauji argumentai, kuriuos Portugalijos Respublika traktuoja kaip nepriimtinus, yra, viena vertus, paaiškinimai, susiję su valstybės paskirto bendrovės vadovo kompetencija ir reikšmingi kvalifikuojant tokį paskyrimą kaip valstybės priemonę, kuri nėra numatyta taikant įprastą bendrovių teisę. Kita vertus, Komisijos teigimu, iš ieškinio aiškiai matyti, kad vien aprašydama Portugalijos Respublikos veiksmus ji nesirėmė EB 12 straipsniu, bet kaltino dėl specialių valstybės teisių numatymo bendrose nuostatose ir dėl jų diskriminuojamo taikymo privatinės teisės instrumentais. Be to, Komisija savo dublike paaiškino nenorėjusi išplėsti šio požiūrio, kuriuo tik norėta proceso dalyką susieti su jo kontekstu.

25 Todėl, šios institucijos teigimu, minėti teiginiai nėra nauji pagrindai pagrįstoje nuomonėje esančių pagrindų atžvilgiu.

Teisingumo Teismo vertinimas

26 Visų pirma reikia priminti, kad, remiantis nusistovėjusia teismų praktika, pagal SESV 258 straipsnį pareikšto ieškinio dėl įsipareigojimų neįvykdymo dalykas apibrėžiamas Komisijos pagrįstoje nuomonėje, todėl ieškinys turi būti grindžiamas tais pačiais motyvais ir pagrindais, kaip ir ši nuomonė (žr. 2005 m. gruodžio 8 d. Sprendimo *Komisija prieš Liuksemburgą*, C-33/04, Rink. p. I-10629, 36 punktą; 2006 m. lapkričio 9 d. Sprendimo *Komisija prieš Jungtinę Karalystę*, C-236/05, Rink. p. I-10819, 10 punktą ir 2010 m. liepos 8 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją*, C-171/08, Rink. p. I-6817, 25 punktą).

27 Tačiau šis reikalavimas negali reikšti, kad kiekvienu atveju pagrįstos nuomonės rezoliucinėje dalyje nurodyti kaltinimai ir ieškinio reikalavimai privalo visiškai sutapti, su sąlyga, kad pagrįstoje nuomonėje apibrėžtas ginčo dalykas nebuvo išplėstas arba pakeistas (žr. 2005 m. liepos 14 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-433/03, Rink. p. I-6985, 28 punktą; minėto Sprendimo *Komisija prieš Jungtinę Karalystę* 11 punktą; minėto Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 26 punktą ir 2010 m. lapkričio 18 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją*, C-458/08, Rink. p. I-11599, 44 punktą).

28 Reikia konstatuoti, kad šiuo atveju Komisija neišplėtė ir nepakeitė ginčo dalyko, kuris apibrėžtas pagrįstoje nuomonėje.

29 Šiuo aspektu pakanka pažymėti, kad pagrįstos nuomonės rezoliucinėje dalyje ir ieškinio reikalavimuose Komisija aiškiai nurodė, jog kaltina Portugalijos Respubliką tuo, kad ji ir kiti viešieji akcininkai turi GALP privilegijuotųjų akcijų, suteikiančių specialiąsias teises, kaip antai teisę skirti valdybos pirmininką, kuris turi įgaliojimus patvirtinti bendrovės organų sprendimus valdymo srityje, ir veto teisę dėl šios bendrovės

svarbių sprendimų. Nurodydama ir valstybių narių pareigas, numatytas EB 43 ir 56 straipsniuose, kurių nesilaikė Portugalijos Respublika, Komisija pakankamai tiksliai apibrėžė ginčo dalyką.

30 Tiesa tai, kad tik ieškinyje Komisija, pirma, kaltino Portugalijos Respubliką veikus diskriminuojamai įvairiuose GALP privatizavimo etapuose ir sudarant akcininkų sutartį ir, antra, pirmą kartą rėmėsi tam tikromis nacionalinės teisės nuostatomis, būtent GALP įstatų 18 straipsniu ir šioje nuostatoje numatytomis teisėmis. Tačiau iš bylos medžiagos matyti, kad, priešingai nei tvirtina Portugalijos Respublika, Komisija savo ieškinyje nenurodė, jog Portugalijos valstybė turėjo naujų specialių teisių; tik pateikdama papildomus argumentus dėl jos kaltinimų pagrįstumo pateikė nuorodą ne tik į kitas nacionalinės teisės nuostatas, įgyvendinančias PĮP ir Dekretą įstatymą Nr. 261-A/99, kurios yra valstybės specialių teisių pagrindas, bet ir į akcininkų sutarties pasirašymo istoriją.

31 Taigi tai, kad Komisija savo ieškinyje detalizavo kaltinimus, kuriuos bendresniais bruožais nurodė pagrįstoje nuomonėje, nepakeitė nurodyto įsipareigojimų neįvykdymo dalyko ir todėl nepadarė jokios įtakos ginčo apimčiai (šiuo klausimu žr. 2003 m. lapkričio 27 d. Sprendimo *Komisija prieš Suomiją*, C-185/00, Rink. p. I-14189, 84–87 punktus; minėto 2010 m. liepos 8 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją*, 29 punktą ir 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją*, C-543/08, Rink. p. I-11241, 23 punktą).

32 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia atmesti Portugalijos Respublikos pateiktą prieštaravimą dėl priimtinumo.

Dėl esmės

Dėl apribojimų buvimo

Šalių argumentai

33 Komisija, be kita ko, tvirtina, kad Portugalijos valstybei turint specialiųjų teisių GALP atžvilgiu, t. y. teisę skirti valdybos pirmininką, kuris turi įgaliojimus patvirtinti bendrovės organų sprendimus valdymo srityje, numatytus akcininkų sutarties, sudarytos Portugalijos valstybės tarpininkaujant CGD, sąlygose, ir veto teisę dėl šios bendrovės svarbių sprendimų, sudaromos kliūtys tiek tiesioginėms investicijoms, tiek portfelinėms investicijoms į šios bendrovės kapitalą ir todėl ribojamas laisvas kapitalo judėjimas ir įsisteigimo laisvė.

34 Tokiomis specialiomis teisėmis, šios institucijos teigimu, pirma, apribojama galimybė akcininkams veiksmingai dalyvauti valdant ir kontroliuojant minėtą bendrovę pagal turimų akcijų vertę ir, antra, kitų valstybių narių investuotojai atgrasomi nuo šios bendrovės akcijų įsigijimo.

35 Šiuo klausimu Komisija patikslina, kad specialios teisės, susijusios su privilegijuotomis akcijomis, atsiranda ne įprastai taikant bendrovių teisę, bet yra valstybės priemonė, priskirtina EB 43 straipsnio ir 56 straipsnio 1 dalies taikymo sričiai. GALP įstatai, numatantys nagrinėjamas specialias teises, buvo parengti vadovaujantis teisės aktais

tuo metu, kai Portugalijos valstybei priklausė visas šios bendrovės kapitalas ir jie negalėjo būti pakeisti be šios valstybės sutikimo.

36 Portugalijos Respublika, remdamasi 2009 m. kovo 26 d. Sprendimu *Komisija prieš Italiją* (C-326/07, Rink. p. I-2291, 39 punktas), visų pirma tvirtina, kad Komisijos ginčijamos nacionalinės teisės nuostatos turi būti nagrinėjamos tik vadovaujantis EB 43 straipsniu, nes, kaip ir byloje, kurioje buvo priimtas šis sprendimas, tiek veto teisė, tiek teisė skirti GALP valdybos pirmininką susijusios su bendrovės valdymo sprendimais ir todėl taikytinos tik akcininkams, galintiems daryti tam tikrą įtaką bendrovei.

37 Be to, ši valstybė narė tvirtina, kad bet kuriuo atveju nacionalinės teisės nuostatos, numatančios valstybės specialias teises, nepriskirtinos EB 43 ir 56 straipsnių taikymo sričiai, jeigu jomis nenumatomi jokie nagrinėjamų pagrindinių laisvių apribojimai. Nagrinėjamų nacionalinių priemonių poveikis patekimui į rinką, remiantis Teisingumo Teismo praktika dėl įsisteigimo laisvės, yra tik hipotetinis ir bet kuriuo atveju visiškai neaiškus ir netiesioginis (1996 m. birželio 20 d. Sprendimo *Semeraro Casa Uno ir kt.*, C-418/93–C-421/93, C-460/93–C-462/93, C-464/93, C-9/94–C-11/94, C-14/94, C-15/94, C-23/94, C-24/94 ir C-332/94, Rink. p. I-2975, 32 punktas). Šios nacionalinės priemonės gali būti ribojamosios priemonės EB 43 ir 56 straipsnių atžvilgiu tik jeigu jos daro tiesioginę ir esminę įtaką investuotojų patekimui į rinką. Todėl Portugalijos Respublika prašo Teisingumo Teismo sąvoką laisvo kapitalo judėjimą ir įsisteigimo teisę „ribojanti priemonė“ išaiškinti atsižvelgiant į 1993 m. lapkričio 24 d. Sprendimą *Keck ir Mithouard* (C-267/91 ir C-268/91, Rink. p. I-6097) dėl pardavimo tvarkos atsižvelgiant į prekių judėjimo laisvę.

38 Be to, atsižvelgiant į GALP akcininkų struktūrą ir jos raidą nuo 1999 m., akivaizdu, kad valstybės turimomis specialiomis teisėmis šioje bendrovėje nedaromas joks neigiamas poveikis nei tiesioginėms, nei portfelinėms investicijoms į šios bendrovės kapitalą.

39 Dėl GALP įstatuose ir akcininkų sutartyje esančios nuostatos dėl teisės skirti GALP valdybos pirmininką, kaip valstybės priemonės, pobūdžio Portugalijos Respublika galiausiai tvirtina, kad ši teisė yra ne valstybės priemonė, bet privatinės teisės nuostata, kuri nepriskirtina EB 43 ir 56 straipsnių taikymo sričiai.

40 Atsakydama į šiuos argumentus Komisija, kalbėdama apie Portugalijos Respublikos nuorodą į minėtą Sprendimą *Komisija prieš Italiją*, tvirtina, kad tiek veto teisė, tiek teisė skirti valdybos pirmininką suteikia valstybei specialių įgaliojimų dėl tam tikrų visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų, darančių poveikį visiems akcininkams ir potencialiems investuotojams, o ne tik tiems, kurie daro tam tikrą įtaką nagrinėjamos bendrovės sprendimams. Todėl ši valstybė narė neturėtų ginčyti EB 56 straipsnio taikymo šioje byloje.

Teisingumo Teismo vertinimas

— Dėl EB 43 ir 56 straipsnių taikymo

41 Dėl klausimo, ar nacionalinės teisės aktas patenka į vienos arba kitos šių pagrindinių laisvių sritį, iš nusistovėjusios Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad reikia atsižvelgti į nagrinėjamo teisės akto tikslą (žr., be kita ko, 2007 m. gegužės 24 d. Sprendimo *Holböck*, C-157/05, Rink. p. I-4051, 22 punktą; minėto Sprendimo *Komisija prieš Italiją* 33 punktą ir minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 40 punktą).

42 Į EB 43 straipsnio nuostatų, susijusių su įsisteigimo laisve, materialinio taikymo sritį patenka nacionalinės nuostatos, kurios turi būti taikomos tuomet, kai atitinkamos valstybės narės pilietis dalyvauja kitoje valstybėje narėje įsteigtos bendrovės kapitale ir toks dalyvavimas jam leidžia daryti aiškią įtaką šios bendrovės sprendimams ir nulemti jos veiklą (žr., be kita ko, 2000 m. balandžio 13 d. Sprendimo *Baars*, C-251/98, Rink. p. I-2787, 22 punktą; minėto Sprendimo *Komisija prieš Italiją* 34 punktą ir minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 41 punktą).

43 Prie EB 56 straipsnio nuostatų, susijusių su laisvu kapitalo judėjimu, be kita ko, priskiriamos tiesioginės investicijos, t. y. bet kokios fizinių ar juridinių asmenų investicijos, kurios padeda užmegzti ar palaikyti ilgalaikius ir tiesioginius santykius tarp finansuotojų ir bendrovės, į kurią investuojamos lėšos turint tikslą vykdyti ekonominę veiklą. Šis tikslas reiškia, kad akcininko turimos akcijos suteikia jam teisę efektyviai dalyvauti bendrovę valdant ar ją kontroliuojant (žr., be kita ko, 2007 m. spalio 23 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją*, C-112/05, Rink. p. I-8995, 18 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką; minėto Sprendimo *Komisija prieš Italiją* 35 punktą, taip pat minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 42 punktą).

44 Nacionalinės teisės aktas taikomas ne tik toms turimoms akcijoms, kurios leidžia daryti konkrečią įtaką bendrovės sprendimams ir nulemti jos veiklą, bet ir, neatsižvelgiant į akcininko turimą dalį bendrovėje, gali patekti ir į EB 43 straipsnio, ir į EB 56 straipsnio taikymo sritis (minėto Sprendimo *Komisija prieš Italiją* 36 punktas ir minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 43 punktas).

45 Todėl reikia konstatuoti, kad šiame ieškinyje dėl įsipareigojimų neįvykdymo negali būti atmesta, kad nagrinėjamos nacionalinės teisės aktų nuostatos daro įtaką visiems

akcininkams ir potencialiems investuotojams, o ne vien akcininkams, galintiems daryti tam tikrą įtaką GALP valdymui ir kontrolei. Todėl ginčijamas nuostatas reikia nagrinėti atsižvelgiant į EB 43 ir 56 straipsnius.

— Dėl įsipareigojimų pagal EB 56 straipsnį neįvykdymo

46 Visų pirma reikia priminti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką EB 56 straipsnio 1 dalimi apskritai draudžiami kapitalo judėjimo tarp valstybių narių apribojimai (žr., be kita ko, 2006 m. rugsėjo 28 d. Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus*, C-282/04 ir C-283/04, Rink. p. I-9141, 18 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką; minėto 2007 m. spalio 23 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją* 17 punktą; minėto 2010 m. liepos 8 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 48 punktą ir minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 45 punktą).

47 Kadangi EB sutartyje „kapitalo judėjimo“ sąvoka, kaip ji suprantama pagal EB 56 straipsnio 1 dalį, neapibrėžta, Teisingumo Teismas pripažino prie 1988 m. birželio 24 d. Tarybos direktyvos 88/361/EEB dėl Sutarties (67) straipsnio (straipsnis buvo panaikintas Amsterdamo sutartimi) įgyvendinimo (OL L 178, p. 5; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 10 sk., 1 t., p. 10) pridėtos kapitalo judėjimo nomenklatūros rekomendacinę galią. Teisingumo Teismas nusprendė, kad kapitalo judėjimą pagal EB 56 straipsnio 1 dalį, be kita ko, sudaro vadinamosios „tiesioginės“ investicijos, t. y. investicijos įsigyjant įmonės akcijų, kurios suteikia galimybę veiksmingai dalyvauti ją valdant ir kontroliuojant, ir vadinamosios „portfelinės“ investicijos, t. y. investicijos įsigyjant kapitalo rinkoje vertybinių popierių, siekiant atlikti tik finansinę investiciją ir neketinant daryti įtakos įmonės valdymui bei kontrolei (žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus* 19 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką;

minėto 2007 m. spalio 23 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją* 18 punktą; minėto 2010 m. liepos 8 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 49 punktą ir minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 46 punktą).

48 Kalbėdamas apie šias dvi investicijų rūšis Teisingumo Teismas patikslino, kad „apribojimais“ pagal EB 56 straipsnio 1 dalį reikia laikyti nacionalines priemones, galinčias sukliudyti arba apriboti atitinkamų įmonių akcijų įgijimą arba atgrasyti kitų valstybių narių investuotojus investuoti į jų kapitalą (žr. minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 47 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką).

49 Portugalijos Respublika nesutinka, kad GALP įstatų 4 straipsnio 3 dalis ir atitinkamos akcininkų sutarties sąlygos yra nacionalinė priemonė. Be to, ji be kita ko tvirtina, kad, remiantis šia sutartimi, valstybės teisę skirti GALP valdybos pirmininką įgyvendina CGD, o ne Portugalijos valstybė, todėl nagrinėjama nuostata nėra valstybės priemonė ir nepriskirtina EB 43 ir 56 straipsnių taikymo sričiai.

50 Šiuo klausimu reikia konstatuoti, kad, pirma, kaip tai matyti iš bylos medžiagos, GALP įstatai buvo patvirtinti prieš užbaigiant pirmąjį GALP privatizavimo etapą, t. y. tuo metu, kai Portugalijos valstybė turėjo didžiąją šios bendrovės kapitalo dalį. Tuo pačiu metu taip pat teisės aktais šiai valstybei buvo nustatyta speciali veto teisė, kuri be kita ko taikoma sprendimams dėl šios bendrovės įstatų keitimo. Todėl sąlyga dėl teisės skirti GALP valdybos pirmininką nuo to laiko daugiau nebegali būti panaikinta bendrovės narių be valstybės sutikimo.

51 Antra, kalbant apie Portugalijos Respublikos šiuo klausimu pateiktą argumentą dėl to, jog CGD skiria valdybos pirmininką, pakanka konstatuoti, kad, turint omenyje tai, jog ši bendrovė yra bankas, kurio visas kapitalas priklauso valstybei, pastaroji įgyvendina savo teises per CGD. Todėl, atsižvelgiant į akcininkų sutarties privatų pobūdį, Portugalijos valstybė veikia tarpininkaujant CGD kartu su tam tikrais akcininkais, kuriuos pasirinko siekdama išsaugoti savo įtaką sudarant ir valdant GALP.

52 Tokiomis aplinkybėmis darytina išvada, kad pati Portugalijos Respublika, viena vertus, veikdama kaip nacionalinės teisės aktų leidėja, leido išleisti privilegijuotųjų GALP įstatinio kapitalo akcijų ir, kita vertus, veikdama kaip viešosios valdžios subjektas, nusprendė taikydama PĮP 15 straipsnio 3 dalį numatyti šiame kapitale privilegijuotąsias akcijas, suteikti jas valstybei ir apibrėžti jomis suteikiamas specialiąsias teises.

53 Be to, reikia taip pat konstatuoti, kad valstybės teisė paskirti GALP valdybos pirmininką nebuvo numatyta taikant įprastą bendrovių teisę. Nors KBK aiškiai draudžiama tam tikrų kategorijų akcijoms priskirti teisę paskirti tam tikrus vadovus, Dekrete įstatyme Nr. 261-A/99 ir GALP įstatuose numatyta priešingai, kad valdybos pirmininko paskyrimas yra su valstybės turimomis specialiomis akcijomis siejama teisė. Todėl tai yra specifinė nuo bendrosios bendrovių teisės nukrypstanti teisė, nustatyta nacionaliniu įstatymu ir naudinga tik viešiesiems subjektams (šiuo klausimu žr. minėto 2007 m. spalio 23 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją* 59–61 punktus).

54 Todėl valstybės teisė skirti GALP valdybos pirmininką turi būti traktuojama kaip priskirtina Portugalijos Respublikai ir todėl patenka į EB 56 straipsnio 1 dalies taikymo sritį.

55 Kalbant apie tai, kad nacionalinėje teisėje ir iš dalies minėtos bendrovės įstatuose kartu numatyta privilegijuotųjų GALP įstatinio kapitalo akcijų, suteikiančių specialiąsias teises, priklausymo Portugalijos valstybei sistema yra ribojamojo pobūdžio, reikia konstatuoti, kad tokios akcijos gali atgrasyti kitų valstybių narių ūkio subjektus investuoti į šios bendrovės kapitalą.

56 Kalbant apie veto teisę, iš Dekreto įstatymo Nr. 261-A/99 4 straipsnio 3 dalies matyti, kad daug svarbių sprendimų dėl GALP priimami pritarus Portugalijos valstybei. Šiuo aspektu reikia patikslinti, kad jos pritarimo, be kita ko, reikia visiems sprendimams dėl GALP įstatų keitimo, todėl Portugalijos valstybės įtaka šiai bendrovei gali būti sumažinta tik jei pati valstybė tam pritaria.

57 Todėl minėta veto teisė tiek, kiek ji suteikia šiai valstybei galimybę daryti įtaką GALP valdymui ir kontrolei, kuri nėra pateisinama atsižvelgiant į valstybės turimo šios bendrovės kapitalo dalies dydį, gali atgrasyti kitų valstybių narių ūkio subjektus tiesiogiai investuoti į šios bendrovės kapitalą, nes jie negalėtų dalyvauti valdant ir kontroliuojant šią bendrovę proporcingai turimų kapitalo dalių vertei (žr., be kita ko, minėto 2007 m. spalio 23 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją* 50–52 punktus; minėto 2010 m. liepos 8 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 60 punktą ir minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 56 punktą).

58 Be to, nagrinėjama veto teisė gali turėti atgrasantį poveikį portfelinėms investicijoms į GALP kapitalą, nes tai, kad Portugalijos valstybė gali atsisakyti patvirtinti svarbų atitinkamos bendrovės valdymo organų pateiktą jos interesus atitinkantį sprendimą, iš tikrųjų gali daryti poveikį šios bendrovės akcijų vertei, o dėl to ir investicijų į tokias akcijas patrauklumui (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus* 27 punktą; minėto 2010 m. liepos 8 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją*

61 punktą ir minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 57 punktą).

59 Teisė skirti valdybos pirmininką yra laisvo kapitalo judėjimo ribojimas, nes tai — specifinė nuo bendrosios bendrovių teisės nukrypstanti teisė, nustatyta nacionaliniu įstatymu ir naudinga tik viešiesiems subjektams (žr. minėto 2007 m. spalio 23 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją* 61 punktą ir minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 62 punktą). Nors ši galimybė iš tiesų gali būti numatyta įstatyme kaip kvalifikuotos mažumos teisė, reikia konstatuoti, kad tokiu atveju ji turi būti prieinama visiems akcininkams ir neturi būti numatyta išimtinai valstybei.

60 Ribodama kitų akcininkų, ne Portugalijos valstybės, galimybę dalyvauti GALP kapitale turint tikslą su ja užmegzti ar palaikyti ilgalaikius tiesioginius ekonominius santykius, sudarančius sąlygas efektyviai dalyvauti ją valdant ir kontroliuojant, PĮP 15 straipsnio 1 dalyje ir Dekreto įstatymo Nr. 261-A/99 4 straipsnio 3 dalyje numatyta teisė paskirti administratorių gali atgrasyti kitų valstybių narių tiesioginius investuotojus nuo investavimo į šios bendrovės kapitalą.

61 Iš to darytina išvada, kad veto teisė dėl tam tikrų GALP visuotinio akcininkų susirinkimo sprendimų ir teisė skirti valdybos pirmininką yra laisvo kapitalo judėjimo apribojimas, kaip tai suprantama pagal EB 56 straipsnio 1 dalį.

62 Be to, tokios išvados negali paneigti Portugalijos Respublikos nurodyti argumentai su tariama minėtą Sprendimą *Keck ir Mithouard* pagrindžiančia logika.

63 Šiuo aspektu reikia pažymėti, kad nagrinėjamos nacionalinės priemonės nėra analogiškos prekybos būdus reglamentuojančioms nuostatoms, kurios Teisingumo Teismo minėtame Sprendime *Keck ir Mithouard* buvo pripažintos kaip nepatenkančios į EB 28 straipsnio taikymo sritį.

64 Iš tikrųjų pagal minėtą sprendimą nacionalinių nuostatų, ribojančių ar draudžiančių kai kuriuos prekybos būdus importuojančios valstybės narės teritorijoje, taikymas gaminiams iš kitų valstybių narių nesudaro kliūčių Bendrijos vidaus prekybai, jei, pirma, jos taikomos visiems atitinkamiems ūkio subjektams, vykdantiems veiklą nacionalinėje teritorijoje, ir, antra, jos teisiškai ir faktiškai vienodai veikia prekybą nacionaliniais gaminiais ir gaminiais iš kitų valstybių narių. Taip yra todėl, kad jų taikymas negali sudaryti kliūčių pastariesiems patekti į importuojančios valstybės narės rinką ar tą patekimą padaryti sunkesnį nei nacionalinių gaminių atveju (1995 m. gegužės 10 d. Sprendimo *Alpine Investments*, C-384/93, Rink. p. I-1141, 37 punktas).

65 Nors šioje byloje nagrinėjamos nacionalinės nuostatos tikrai taikomos vienodai ir rezidentams, ir ne rezidentams, vis dėlto reikia konstatuoti, kad jos paveikia pačią kapitalo dalis įsigyjančio asmens padėtį, taigi gali atgrasyti kitų valstybių narių investuotojus taip investuoti ir todėl sąlygoti patekimą į rinką (žr. 2003 m. gegužės 13 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją*, C-463/00, Rink. p. I-4581, 61 punktą ir jame nurodytą teismų praktiką; minėto 2010 m. liepos 8 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 67 punktą; taip pat minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 68 punktą).

66 Be to, konstatavimas, kad minėtos nacionalinės nuostatos riboja laisvą kapitalo judėjimą, neturėtų būti kvestionuojamas Portugalijos Respublikos argumentu, jog ginčijamos specialios teisės neturi jokios įtakos nei tiesioginėms, nei portfelinėms

investicijoms į GALP kapitalą, kadangi didelė šios bendrovės akcijų dalis priklauso kitų valstybių narių investuotojams.

67 Todėl reikia konstatuoti, kaip buvo minėta šio sprendimo 58 ir 61 punktuose, kad ginčijamos nacionalinės nuostatos sumažina interesą įsigyti GALP įstatinio kapitalo dalį tiek, kiek jomis sukuriami instrumentai, galintys apriboti galimybę investuotojams dalyvauti šios bendrovės įstatiniame kapitale turint tikslą sukurti ar išlaikyti ilgalaikius ir tiesioginius ekonominius ryšius su ja, kurie leistų veiksmingai dalyvauti ją valdant arba kontroliuojant (šiuo klausimu žr. minėto 2007 m. spalio 23 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją* 54 punktą ir minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 70 punktą).

68 Šiam teiginiui neturi įtakos tai, kad tarp GALP akcininkų yra tiesioginių investuotojų. Iš tikrųjų ši aplinkybė nepaneigia to, kad kitų valstybių narių realūs ar potencialūs tiesioginiai investuotojai dėl ginčijamų nacionalinių nuostatų gali būti atgrasyti nuo šios bendrovės kapitalo įsigijimo siekiant dalyvauti jame turint tikslą su ja užmegzti ar išlaikyti ilgalaikius tiesioginius ekonominius santykius, sudarančius sąlygas efektyviai dalyvauti ją valdant ar kontroliuojant, net jeigu jie galėtų pasinaudoti laisvo kapitalo judėjimo teise ir apsauga, kuri suteikiama (šiuo klausimu žr. minėto 2007 m. spalio 23 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją* 55 punktą ir minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 71 punktą).

69 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia konstatuoti, kad tai, jog Portugalijos valstybei priklauso privilegijuotosios akcijos ir specialiosios teisės, kurias tokios akcijos suteikia jų turėtojui, yra laisvo kapitalo judėjimo apribojimas pagal EB 56 straipsnio 1 dalį.

Dėl apribojimų pateisinimo

Šalių argumentai

70 Komisija pažymi, kad iš specialių Portugalijos valstybės turimų teisių GALP atžvilgiu išplaukiantys apribojimai neturėtų būti pateisinami jokiais Portugalijos Respublikos nurodytais bendro intereso tikslais ir kad bet kuriuo atveju jie prieštarauja proporcingumo principui.

71 Ji tvirtina, kad valstybės specialios teisės GALP negali būti pateisinamos viešojo saugumo, šiuo atveju — Portugalijos energijos tiekimo saugumo, pagrindais. Kaip matyti iš Dekreto įstatymo Nr. 31/2006, nustatančio bendruosius nacionalinės naftos sistemos organizavimo ir funkcionavimo pagrindus (*Diário da República* I, A serija, Nr. 33, 2006 m. vasario 15 d.), ir Dekreto įstatymo Nr. 30/2006, nustatančio bendruosius gamtinių dujų sistemos organizavimo ir funkcionavimo pagrindus (*Diário da República* I, A serija, Nr. 33, 2006 m. vasario 15 d.), būtent valstybė, o ne GALP užtikrina naftos ir gamtinių dujų tiekimo saugumą.

72 Kalbėdama apie proporcingumo principą Komisija tvirtina, kad valstybės turimos specialios teisės GALP nėra adekvačios, siekiant užtikrinti gerą dujų paskirstymo sistemos funkcionavimą ir GALP prekybos naftos produktais veiklą. Iš tikrųjų šios teisės — tai instrumentai, skirti tenkinti bendrovės privatų, o ne nacionalinį, interesą. Be to, priešingai reikalavimams, numatytiems Teisingumo Teismo praktikoje šioje srityje (žr., be kita ko, 2002 m. birželio 4 d. Sprendimo *Komisija prieš Prancūziją*, C-483/99, Rink. p. I-4781, 50–53 punktus), kadangi nebuvo nustatyti jokie objektyvūs

ir konkretūs šių teisių įgyvendinimo kriterijai, jų taikymas praktiškai yra visiškai diskrecinio pobūdžio.

73 Be to, Komisija tvirtina, kad antrinė Sąjungos teisė taip pat nepateisina valstybės turimų specialių teisių GALP.

74 Pagal 2003 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2003/55/EB dėl gamtinių dujų vidaus rinkos bendrųjų taisyklių, panaikinančią Direktyvą 98/30/EB (OL L 176, 2003, p. 57; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 12 sk., 2 t., p. 230), dėl viešosios pareigos užtikrinti aprūpinimo gamtinėmis dujomis saugumą gali būti reikalaujama valstybės, kaip reguliuotojos, išorinio įsikišimo, bet ne valstybės, kaip rinkoje veikiančių įmonių privilegijuotojo akcininko, įsikišimo iš vidaus.

75 Kalbėdama apie naftos sektorių Komisija patikslina, kad pagal 2006 m. liepos 24 d. Tarybos direktyvą 2006/67/EB, įpareigojančią valstybes nares išlaikyti privalomąsias žalios naftos ir (arba) naftos produktų atsargas (OL L 217, 2006, p. 8), būtent valstybei, o ne privačioms įmonėms tenka viešoji pareiga užtikrinti aprūpinimo naftos produktais saugumą.

76 Galiausiai Komisija ginčija Portugalijos Respublikos argumentus, kad EB 86 straipsnis taikytinas nagrinėjamoms priemonėms, nes, pirma, ši nuostata skirta tam tikrai įmonių kategorijai, bet ne valstybėms narėms, ir, antra, šis procesas susijęs ne su specialiomis teisėmis, kurias valstybė suteikė GALP, bet labiau su specialiomis teisėmis, kurias valstybė turi šioje bendrovėje.

77 Portugalijos Respublika tvirtina, jog net pripažinus, kad nagrinėjamomis nacionalinėmis priemonėmis ribojama įsisteigimo laisvė ir laisvas kapitalo judėjimas, vis dėlto jos pateisinamos EB 46 ir 58 straipsniais tiek, kiek yra būtinos siekiant užtikrinti šalies aprūpinimo gamtinėmis dujomis ir nafta saugumą ir sudaro galimybę jį užtikrinti adekvačiai, be kita ko atsižvelgiant į tai, kad Sąjungos lygiu dėl to nėra tinkamų instrumentų.

78 Ši valstybė narė taip pat patikslino, kad nagrinėjamų specialių teisių įgyvendinimas gali būti veiksmingos teisminės kontrolės objektas. Todėl jei valstybė įgyvendina šias teises nesiremdama realia ir didele grėsme aprūpinimo saugumui, ji padaro pažeidimą, dėl kurio kiekvienas GALP akcininkas gali kreiptis į nacionalinius teismus, — tiek administracinius, tiek bendrosios kompetencijos.

79 Be to, tvirtindama, kad ginčijamomis nuostatomis laikomasi proporcingumo principo, Portugalijos Respublika pabrėžia, kad Komisija bet kuriuo atveju nepateikė mažiau ribojamųjų priemonių, kurios suteiktų valstybei galimybę greitai ir veiksmingai reaguoti esant realios ir didelės grėsmės aprūpinimo saugumui atvejui, buvimo įrodymų.

80 Galiausiai ši valstybė narė tvirtina, kad ginčijamos nacionalinės nuostatos vis dėlto suderinamos su Sąjungos teise remiantis EB 86 straipsnio 2 dalimi, nes jos būtinos tam, kad GALP galėtų adekvačiai vykdyti bendrojo ekonominio intereso paslaugų valdymo veiklą, kurią vykdyti ją įpareigojo valstybė.

Teisingumo Teismo vertinimas

81 Pagal nusistovėjusią teismų praktiką laisvą kapitalo judėjimą ribojančios nacionalinės priemonės gali būti pateisinamos EB 58 straipsnyje nurodytais pagrindais arba privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais su sąlyga, kad jos tinkamos įgyvendinti siekiamą tikslą ir neviršija to, kas būtina norint jį pasiekti (žr. minėto 2007 m. spalio 23 d. Sprendimo *Komisija prieš Vokietiją* 72 ir 73 punktus ir juose nurodytą teismų praktiką; minėto 2010 m. liepos 8 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 69 punktą ir minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 83 punktą).

82 Kalbant apie EB 58 straipsniu leidžiamus nukrypimus, negalima paneigti, kad Portugalijos Respublikos nurodytas tikslas užtikrinti šios valstybės narės aprūpinimo energija saugumą krizės, karo ar terorizmo atvejais gali būti visuomenės saugumo pagrindas (žr. 2008 m. vasario 14 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją*, C-274/06, 38 punktą; minėto 2010 m. liepos 8 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 72 punktą ir minėto 2010 lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 84 punktą) ir galbūt pateisinti laisvo kapitalo judėjimo apribojimą. Be to, valstybių narių ir Europos Sąjungos suteikiama aprūpinimo energija saugumo svarba yra, be kita ko, kalbant apie naftą, įtvirtinta Direktyvoje 2006/67 ir, kalbant apie gamtinių dujų sektorių, — Direktyvoje 2003/55.

83 Vis dėlto neginčijama, jog visuomenės saugumo reikalavimai, ypač kaip leidimas nukrypti nuo pagrindinio laisvo kapitalo judėjimo principo, turi būti suprantami siaurai, t. y. taip, kad kiekviena valstybė narė be Sąjungos institucijų kontrolės negali vienašališkai nustatyti jų apimties. Todėl visuomenės saugumu galima remtis tik kai pagrindiniam visuomenės interesui kyla reali ir pakankamai didelė grėsmė (žr., be kita ko, 2000 m. kovo 14 d. Sprendimo *Église de scientologie*, C-54/99, Rink. p. I-1335, 17 punktą; minėto 2010 m. liepos 8 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją*

73 punktą ir minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 85 punktą).

84 Šiuo klausimu Portugalijos Respublika, be kita ko, tvirtina, kad šiuo metu susirūpinimą kelia tam tikros savarankiškų fondų ar fondų, kurie gali būti susiję su teroristinėmis organizacijomis, investicijos į strateginių sektorių įmones, dėl ko kyla tokia aprūpinimo energija grėsmė. Atsižvelgiant į valstybės narės pareigą užtikrinti nuolatinio ir nepertraukiamo aprūpinimo elektra ir gamtinėmis dujomis apsaugą, ši valstybė gali numatyti priemones, būtinas užtikrinti pagrindinį aprūpinimo saugumo interesą krizės atveju, ir ji privalo garantuoti, kad būtų imtasi adekvačių priemonių, kurios leistų greitai ir veiksmingai reaguoti bei užtikrinti šio aprūpinimo tęstinumą.

85 Tačiau kadangi Portugalijos Respublika tik nurodė pagrindą dėl aprūpinimo energija saugumo, bet nenurodė konkrečių priežasčių, kodėl mano, kad kiekviena ginčijama speciali teisė ar jos visos leidžia išvengti tokios pagrindiniam visuomenės interesui kylančios grėsmės, visuomenės saugumu grindžiamas pateisinimas šioje byloje negali būti pripažintas pagrįstu.

86 Be to, Portugalijos Respublikos argumentui, kad dabartinė Sąjungos teisė nepakankamai užtikrina valstybių narių aprūpinimo energija saugumą, o tai įpareigoja ją imtis adekvačių nacionalinių priemonių, kurios leistų užtikrinti šį pagrindinį visuomenės interesą, negali būti pritarta.

87 Net darant prielaidą, kad, remiantis antrinės Sąjungos teisės nuostatomis, valstybė narė turi pareigą užtikrinti aprūpinimą energija savo nacionalinėje teritorijoje, kaip

tvirtina Portugalijos Respublika, tokios pareigos laikymusi negalima remtis siekiant pateisinti kokios nors priemonės, kuri iš esmės pažeidžia pagrindinę laisvę, buvimą (žr. minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 89 punktą).

88 Be to, kalbant apie nagrinėjamų nacionalinių nuostatų proporcingumą, reikia pažymėti, kaip teisingai tvirtina Komisija, kad naudojimusi specialiosiomis teisėmis, kurias Portugalijos valstybei suteikia turimos GALP privilegijuotosios akcijos, priešingai nei tvirtina valstybė narė atsakovė, nėra taikoma jokia sąlyga ar speciali ir objektyvi aplinkybė.

89 Iš tikrųjų, nors PĮP 15 straipsnio 3 dalyje numatyta, jog išleidžiant GALP privilegijuotąsias akcijas, kurios suteikia Portugalijos valstybei specialias teises, taikoma sąlyga (beje, suformuluota gana abstrakčiai ir netiksliai), kad to reikia dėl nacionalinio intereso pagrindų, vis dėl to reikia pripažinti, kad nei šiame įstatyme, nei GALP įstatuose nėra nustatyti kriterijai dėl specialių aplinkybių, kurioms esant būtų galima pasinaudoti šiomis specialiosiomis teisėmis (žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Italiją* 51 punktą ir minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 91 punktą). Tai taikytina ir minėto 15 straipsnio 1 daliai tiek, kiek šioje nuostatoje Portugalijos valstybės skiriamam administratoriui taikoma sąlyga (taip pat suformuluota gana abstrakčiai ir netiksliai) dėl bendrojo intereso apsaugos.

90 Taigi toks netikrumas sukelia didelę grėsmę kapitalo judėjimo laisvei, nes jos nacionalinėms valdžios institucijoms, kiek tai susiję su tokių teisių pasinaudojimu, suteikia tokią didelę diskreciją, kad ji negali būti laikoma proporcinga siekiamiems tikslams (šiuo klausimu žr. minėto Sprendimo *Komisija prieš Italiją* 52 punktą ir minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 92 punktą).

91 Galiausiai, kalbant apie pateisinimą pagal EB 86 straipsnio 2 dalį, reikia pažymėti, kad pagal šią nuostatą, skaitomą kartu su šio straipsnio 1 dalimi, galima pateisinti tai, kad valstybė narė suteikia Sutarties nuostatoms prieštaraujančias specialias ar išskirtines teises įmonei, kuriai patikėta teikti bendros ekonominės svarbos paslaugas, jeigu jai pavestos užduoties vykdymas gali būti užtikrinamas tik suteikiant tokias teises ir jeigu prekybos plėtojimui nedaromas toks poveikis, kuris prieštarautų Sąjungos interesams (2001 m. gegužės 17 d. Sprendimo *TNT Traco*, C-340/99, Rink. p. I-4109, 52 punktas; 2007 m. gruodžio 18 d. Sprendimo *Asociación Profesional de Empresas de Reparto y Manipulado de Correspondencia*, C-220/06, Rink. p. I-12175, 78 punktas ir 2009 m. spalio 1 d. Sprendimo *Woningstichting Sint Servatius*, C-567/07, Rink. p. I-9021, 44 punktas).

92 Tačiau šioje byloje dėl Portugalijos Respublikos įsipareigojimų neįvykdymo reikia konstatuoti, kad tokio tikslo nesiekiama nagrinėjamoje nacionalinėje teisėje įtvirtintomis nuostatomis.

93 Kaip teisingai tvirtina Komisija šis procesas nėra susijęs nei su specialių ar išimtinių teisių suteikimu GALP, nei su jos veiklos kvalifikavimu kaip bendros ekonominės svarbos paslaugos, tačiau susijęs su Portugalijos valstybei, kaip šios bendrovės akcininkei, specialių teisių, kurias suteikia jos turimos GALP privilegijuotosios akcijos, suteikimo teisėtumu.

94 Bet kuriuo atveju, kadangi valstybė narė privalo nurodyti išsamius motyvus, dėl kurių panaikinus inkriminuojamas priemones bendrosios ekonominės svarbos veiklos, kurią vykdyti ji įpareigojo įmonę, įgyvendinimui esant priimtinoms ekonominėms sąlygoms, jos nuomone, kiltų pavojus (minėto 2003 m. gegužės 13 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* 82 punktas), Portugalijos Respublika niekaip nepaaiškino, kodėl būtent toks atvejis yra šioje byloje.

95 Iš to darytina išvada, kad EB 86 straipsnio 2 dalis netaikytina tokiai situacijai, kaip antai nagrinėjama šioje byloje, todėl Portugalijos Respublika negali ja remtis siekdama pateisinti nagrinėjamas nacionalines nuostatas, nes jos riboja Sutarties garantuojamą laisvą kapitalo judėjimą.

96 Taigi reikia atmesti ir EB 86 straipsnio 2 dalimi grindžiamą argumentą.

97 Todėl reikia konstatuoti, kad išsaugodama bendrovėje GALP tokias specialiąsias teises, kokios šiuo atveju Portugalijos valstybei ir kitiems viešiesiems subjektams numatytos PĮP, Dekrete įstatyme Nr. 261-A/99 ir šios bendrovės įstatuose, kurias suteikia šiai valstybei priklausančios minėtos bendrovės privilegijuotosios akcijos, Portugalijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 56 straipsnį.

— Dėl įsipareigojimų pagal EB 43 straipsnį neįvykdymo

98 Dėl Komisijos prašymo konstatuoti Portugalijos Respublikos įsipareigojimų pagal EB 43 straipsnį neįvykdymo pakanka pažymėti, kad pagal nusistovėjusią Teisingumo Teismo praktiką tuo atveju, kai nagrinėjamos nacionalinės priemonės sukelia įsisteigimo laisvės apribojimus, tokie apribojimai yra tiesioginė šiame sprendime nagrinėtų laisvo kapitalo judėjimo kliūčių, nuo kurių jie neatsiejami, pasekmė. Todėl pripažinus EB 56 straipsnio 1 dalies pažeidimą, nagrinėjamų priemonių nereikia atskirai įvertinti pagal su įsisteigimo laisve susijusias Sutarties normas (žr., be kita ko, minėto 2003 m. gegužės 13 d. Sprendimo *Komisija prieš Ispaniją* 86 punktą; minėto Sprendimo *Komisija prieš Nyderlandus* 43 punktą; minėto 2010 m. liepos 8 d. Sprendimo *Komisija*

prieš Portugaliją 80 punktą ir minėto 2010 m. lapkričio 11 d. Sprendimo *Komisija prieš Portugaliją* 99 punktą).

Dėl bylinėjimosi išlaidų

99 Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija prašė priteisti bylinėjimosi išlaidas ir Portugalijos Respublika pralaimėjo bylą, pastaroji turi jas padengti.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (pirmoji kolegija) nusprendžia:

1. **Išsaugodama bendrovėje *GALP Energia SGPS SA* tokias specialiąsias teises, kokios šiuo atveju Portugalijos valstybei ir kitiems viešiesiems subjektams numatytos 1990 m. balandžio 5 d. Pagrindų įstatyme dėl privatizavimo Nr. 11/90 (*Lei no. 11/90, Lei Quadro das Privatizaçoes*), 1999 m. liepos 7 d. Dekrete įstatyme Nr. 261-A/99, patvirtinančiame pirmąjį *GALP — Pétroleos e Gás de Portugal SGPS SA* įstatinio kapitalo privatizavimo proceso etapą (*Decreto-Lei nº 261-A/99 aprova a 1.ª fase do processo de privatização do capital social da GALP — Petróleos e Gás de Portugal, SGPS, SA*), ir šios bendrovės įstatuose, kurias suteikia šiai valstybei priklausančios minėtos bendrovės privilegijuotosios akcijos („golden shares“), Portugalijos Respublika neįvykdė įsipareigojimų pagal EB 56 straipsnį.**

2. **Priteisti iš Portugalijos Respublikos bylinėjimosi išlaidas.**

Parašai.

I - 10922